

Feledhetetlen márciusok

„Március 22-re a megyei alispán népgyűlést hirdetett. Ezen a községek küldöttei között az endrődiek is ott voltak. Azok gyorsan vitték a szabadság híret szűkebb pátriájukba. Itthon határtalan öröm és lelkesedés töltötte el a szíveket. A nép örömmünnepet ült, éltette a szabadságot. Falunkban zúgtak a harangok. A lakosság hálaadó imára gyűlt a templomba. Aztán a községháza terén gyűlt össze a tömeg, egy emberként harsogta: „Rabok tovább nem leszünk.”

Zászlók robogtak, körmenet, kivilágított ablakok, a meggyötört emberek szemében csillogó könnyek jelezték a határtalan örömet, boldogságot.

A hazafias lelkesedés oly nagy volt, hogy 144-en jelentkeztek honvédnek. A II. zászlóalj 12. századát alkották. Salacz Imre százados (a főjegyző fia), Farkas György főhadnagy, Hunya Mátyás és Szebenyi Imre (az öreg tanító fia) alhadnagyként voltak. Később 88 endrődi indult a 30. zászlóaljhoz. 1849 tavaszán az eddigieken kívül még számosan jelentkeztek a haza védelmére. Részt vettek a diadalmas tavaszi hadjáratban, Szolnok, Hatvan, Isaszeg, Tápióbicske győztes csatáiban. Kerültek közülük Vécsei, Kmetty, Görgey, Klapka, Guyon seregébe. Voltak közülük Miklós, Hannover, Károlyi, huszárok, Bem tüzérek, Klapka szekereszei.” (Dr. Hunya Sándor: Adatok az 1948-49-es forradalom és szabadságharc endrődi történetéhez.)

Március 15 töretlenül él az endrődiek szívében. Néhány év eseményét külön is megemlítem.

1938-ban Csejtpusztán a községi iskola telkén mutató országzászlót avattak.

A környező tanyak lakói önkéntes fuvarral hordták a vasútállomásra az építéshez vett vagonnyi terméskövet, a szükséges cementet. A címerünkben látható hármas hegy képére formálták az alapot, melyből magasba emelkedett a gyönyörűen megmunkált zászlórúd, a nők csodálatosan szép selyemzászlót hímeztek.

Az ünnepségre érkező községi, járási és megyei vendégeket 32 tagú bandérium kísérte az ünnepség helyszínére. A tanyavilág fiataljaiból alakult zenekar felejthetetlen hangulatot teremtett. Magyar ruhás lányok énekkara csodálatos dalokkal könnyeket csalt az ünneplők szemébe. A szépen előadott versek tüzes lelkesedést gyújtottak a szívekben és arcokon. Csernus Mihály apátplébános felszentelte az országzászlót, melyet felhúzás után félárbocra eresztettek. Több száz ünneplő vett részt e jelentős megmozdulásban. Az országzászló elejébe Magyarország képe vésetett, az akkor divatos három szóval. Az ízlésesen körülkerített emlék kertecskében virágok díszlettek.

Magam 1946 tavaszán kezdtem működésemet az említett iskolában, s még akkor is tisztelet övezte az országzászlót, gyakran vittek csokrot rá a környék lakói.

A másik feledhetetlen március 15-ét 1948-ban véstem eszembe. A centenáriumon a Dombszög előtti háromszögben felépített országzászlót avattuk, megható programmal emlékezve a száz év előttiekre. Ez alkalommal szólalt meg újra három és félevesi némaság után a nagyharang, melyet 1944. október 6-án a harci események során a toronnyal együtt súlyos sérelem ért. Csodálatos érzés volt, melyhez méltó hangulatot teremtett a Békés-Tarhosi Zenei Centrum énekkara. Az emlékmű jelenleg a 3. sz. Általános Iskola és Diákotthon udvarán áll.

A harmadik feledhetetlen nap volt a három év előtt emelt új országzászló avatása a Hősök terén, mikor is ismertettük a szabadságharc hőseinek nevét.

Azóta minden március idusát ott ünnepli a település endrődi része, felemelő lelkes műsorral.

Emlékük legyen áldott. Igyekezzen minden kor fiatalsága hozzájuk méltó életet élni, hozzájuk méltó lenni.